

Ústavní právo

Ing. Mgr. Tomáš Klusák

Obsah přednášky

- Ústavní právo
- Moc zákonodárná, výkonná a soudní
- NKÚ + ČNB
- LZPS
- Veřejný ochránce práv
- Příklady na závěr

Ústavní právo

- Odvětví veřejného práva, jehož normy upravují nejdůležitější právní vztahy ve státě
- Prameny:
  - Ústava
  - LZPS
  - Ústavní zákony

Ústava ČR (1/1993)

- Základní pramen právního řádu s nejvyšší právní silou, kdy všechny zákony a právní předpisy s ní musí být v souladu
- Preambule, 8 hlav a 113 článků
  - H1: Základní ustanovení
  - H2: Moc zákonodárná
  - H3: Moc výkonná
  - H4: Moc soudní
  - H5: NKÚ
  - H6: ČNB
  - H7: Územní samospráva
  - H8: Přechodná a závěrečná ustanovení

Preambule a základní ustanovení

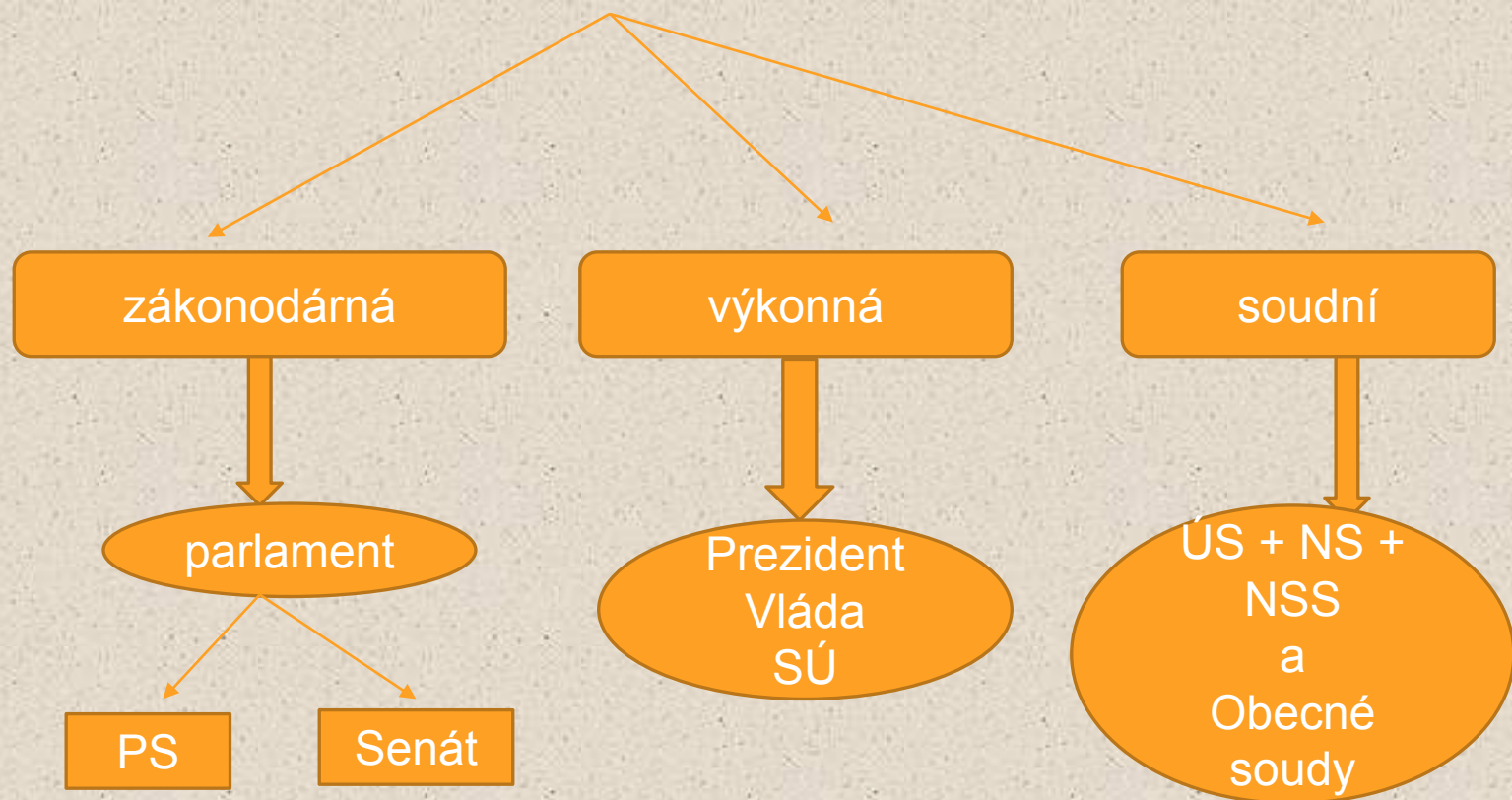
○ Preambule:

- Přihlašuje se k tradici dávné státnosti Koruny české a státnosti československé
- Zdůrazňuje nedotknutelnost lidské důstojnosti a svobody i rovnoprávnosti občanů
- Principy právního státu

○ Základní ustanovení:

- Svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát
- Úcta k právům člověka a občana
- Zdrojem státní moci je lid, který ji vykonává prostřednictvím orgánů moci zákonodárné, výkonné a soudní

System dělby moci

Moc zákonodárná

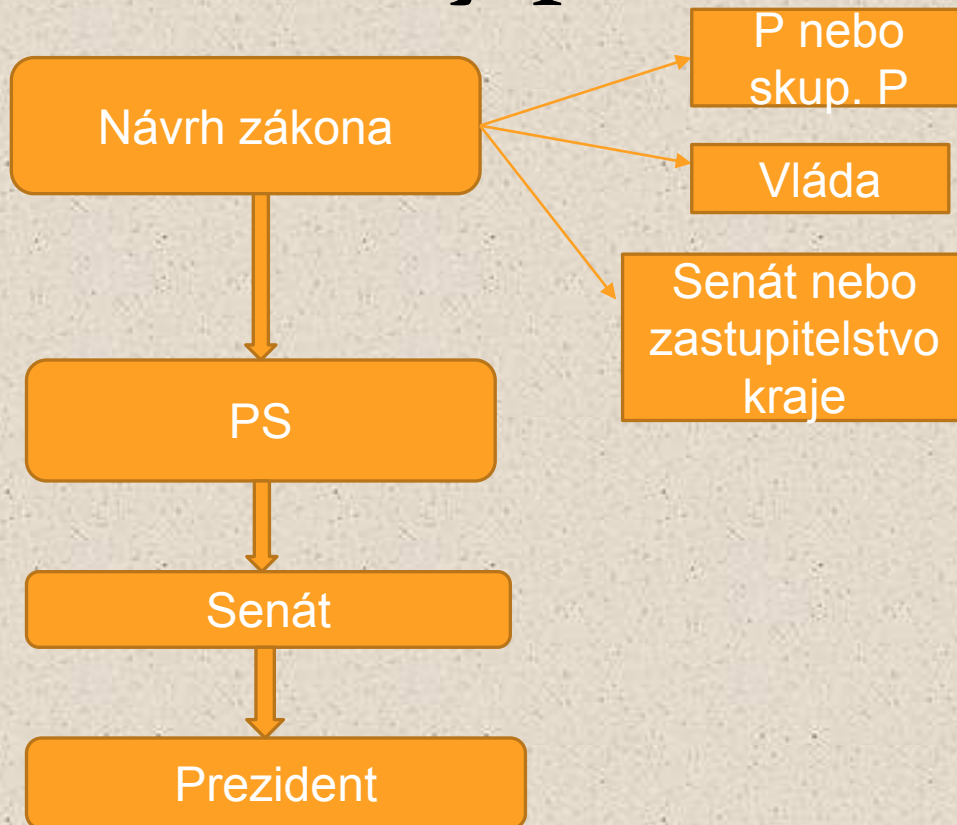
- Náleží Parlamentu ČR
- PS:
  - 200 poslanců, princip poměrného zastoupení
  - Poslanec (právo volit + 21 let + ČR)
- Senát:
  - 81 senátorů, voleni většinou
  - 6 let (každé 2 roky 1/3 výměna)
  - Senátor (právo volit + 40 let + ČR)

Moc zákonodárná

- Princip poměrného zastoupení
  - Procentní poměr počtu získaných mandátů ve sboru pro volební stranu odpovídá procentnímu poměru počtu hlasů ve volbách
  - Klauzule 5 % ve volbách
- Většinový systém
  - 1. kolo (nad 50 % všech)
  - 2. kole (2 kandidáti, vítěz vyhrává)

Zákonodárny proces

Moc výkonná

- Vláda (odpovědna PS)
  - Organizuje a zajišťuje úkoly v oblasti
    - Zahraniční politiky
    - Obrany a bezpečnosti státu
    - Hospodářské, sociální a kulturní výstavby státu
    - Kolektivní orgán (k rozhodnutí nadpol. všech členů vlády)
- Ministerstva zajišťují výkon státní správy na jednotlivých úsecích

Moc výkonná

- Prezident republiky
  - Hlava státu
    - Představitel samostatnosti a svrchovanosti
    - 5 let a max. 2x po sobě
    - Přímá volba
      - 1. kolo (nadpol. většina všech platných hlasů oprávněných voličů)
      - 2. kolo (2 nejúspěšnější kandidáti ---- vítěz)
      - Návrh (petice 50 000 podpisů x 20 P nebo 10 S)

Prezident republiky

- Právomoci samostatné:
  - Jmenuje předsedu vlády a další členy vlády
  - Jmenuje soudce Ústavního soudu
  - Udílí milosti, suspenzivní právo veta, podpis zákonů
  - Jmenuje prezidenta + viceprezidenta NKÚ
  - Jmenuje členy Bankovní rady ČNB
- Právomoci se spolupodpisem člena vlády:
  - Zastupuje stát navenek
  - Sjednává ratifikuje MS
  - Vrchní velitel ozbrojených sil
  - Jmenuje soudce
  - Propůjčuje a uděluje státní vyznamenání

Soudní moc

- Viz minulá přednáška

NKÚ

- Sídlo Praha, v čele prezident NKÚ
- Nezávislý orgán vykonávající kontrolu hospodaření se státním majetkem a státními finančními prostředky, kontrola státního závěrečného účtu, plnění státního rozpočtu
- Účelnost a hospodárnost a soulad s PP při využívání prostředků daňových poplatníků
- Předkládá zprávu PS

ČNB

- Nezávislost (personální, finanční, funkční, institucionální)
- Hlavním úkolem je cenová stabilita
- Určuje měnovou politiku, vydává bankovky a mince, řídí peněžní oběh
- Bankovní rada
  - Guvernér a 2 viceguvernéři
  - 4 členové bankovní rady

6 let

Územní samospráva

- Základní jednotkou je obce
- 14 krajů, kraj lze zřídit jen ústavním zákonem
- Samostatná působnost (samospráva) a přenesená působnost (státní správa)
- Zastupitelstvo, rady, starosta (hejtman)
- Obecně závazné vyhlášky a nařízení

LP

- LP jsou základní a přirozená práva člověka jako lidské bytosti, jež vyjadřují podstatu lidské důstojnosti
- VDLP(1948)
  - ZP pro každého člověka na světě bez ohledu na rasu, barvu pleti, pohlaví, jazyk, náboženství či politický názor

LZPS

- Lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti a právech
- ZPS jsou nezadatelná, nepromlčitelná, a nezrušitelná
- LZPS:
  - Lidská práva a svobody
  - Práva národnostních a etnických menšin
  - Hospodářská, sociální a kulturní práva
  - Právo na soudní a jinou právní ochranu

LZPS

- Základní práva a svobody
  - Právo na život, zákaz nucených prací, právo na soukromí, nedotknutelnost osoby, právo na lidskou důstojnost, osobní čest a dobrou pověst, právo na svobodu myšlení a svědomí či náboženské vyznání
- Politická práva
  - Svoboda projevu, právo na informace, petiční právo, právo se sdružovat, volební právo, právo na odpor, právo na účast na věcech veřejných

LZPS

- Práva národnostních a etnických menšin
  - Rozvoj vlastní kultury
  - Právo rozšiřovat a přijímat informace v mateřském jazyku
  - Právo sdružovat se v národnostních spolcích

LZPS

- Hospodářská, sociální a kulturní práva
  - Právo na práci, právo na svobodnou volbu povolání
  - Právo na stávku
  - Právo na vzdělání
  - Právo na odměnu za práci
  - Právo na příznivé životní podmínky a na informace o stavu životního prostředí

LZPS

- Právo na soudní a jinou právní ochranu
  - Právo na ochranu soudem a nebo jiným orgánem
  - Právo na spravedlivý proces
  - Právo na obhajobu
  - Právo odepřít výpověď
  - Právo na rozhodnutí bez zbytečných průtahů

Veřejný ochránce práv

- Sídlo Brno, od roku 2000
- Volen PS na 6 let
- Prošetřováním stížností občanů na postup, rozhodování nebo nečinnost orgánu veřejné správy
- Působnost
  - Ministerstva, správní úřady, krajské úřady, města a obce, Policie ČR, Armáda ČR, Vězeňská služba ČR...
  - NE Parlament, prezident, vláda, NKÚ, soudy, státní zastupitelství, zpravodajská služba ČR a vyšetřovatel ČR

Příklady

- 1) Prezident vetuje parlamentem přijatý zákon. Kolik poslanců musí hlasovat pro takový zákon, aby byl platně schválen a mohl nabýt účinnosti?
- 2) Poslanec převezme úplatek za zmanipulování budoucí veřejné zakázky.
  - a) může být zadržen?
  - b) lze jej trestně stíhat, i když k tomu PS nedá svůj souhlas?

Otázky???

Děkuji za pozornost

Literatura

- TOMANCOVÁ, SCHELLE K., SCHELLEOVÁ, I., HYNŠT, A., *Základy práva (nejen) pro školy*. Jaroslava Tomancová a kolektiv. 1. vyd. Boskovice: ALBERT, 2007. 360 s. Právo. ISBN 80-73-26-110-3
- Zákon č. 1/1993 Sb. (Ústava ČR)
- Zákon č. 23/ 1991 Sb. (Listina základních práva svobod)